

BIBEL, LITURGIE UND FRÖMMIGKEIT IN DER SLAVIA BYZANTINA. FESTGABE FÜR HANS ROTHE ZUM 80. GEBURTSTAG. Uredili Dagmar CHRISTIANS, Dieter STERN, Vittorio S. TOMELLERI. *Studies on Language and Culture in Central and Eastern Europe*. Otto Sagner, München – Berlin 2009., VII–IX + 1–550 str.

Urednici otvaraju predgovor (str. VII–IX) pitanjem »Koji slavist nije čuo za Hansa Rothea?«, da bi umah taj upit u pomalo pirandelovskoj maniri obrnuli u »A tko uopće poznaje Hansa Rothea?«, aludirajući tako na njegovu svestranost u istraživanju različitih vidova slavenske filologije. Uloga Hansa Rothea kao (su)izdavača edicija *Biblija sacra* te *Služabnih mineja* posebno je istaknuta kao zasluga kojom je zadužio slavistiku i druge struke (primjerice muzikologiju, liturgiku ili biblijske studije). Upravo širina Rotheova istraživačkoga opusa i nastavničke djelatnosti uvjetovala je raznolikost priloga što su ih njemu u čast napisali kolege, suradnici, učenici i prijatelji iz Austrije, Bjelorusije, Bugarske, Italije, Litve, Njemačke, Rusije, Sjedinjenih Američkih Država, Slovačke, Slovenije, Švedske, Ukrajine i Velike Britanije. Sam naslov zbornika sugerira opsežnost materijala i obrađenih područja u kulturi koja se naziva *Slavia Orthodoxa*, ovom prilikom pak *Slavia Byzantina*, premda se u zborniku nalaze i članci posvećeni npr. slovenskoj, gruzijskoj, ili tatarskoj tradiciji. Stoga je šteta da nije zastupljena nijedna paleokroatistička tema. Prilozi su grupirani u tri veća sadržajna bloka: *Biblijske knjige* (*Biblische Bücher*); *Liturgijski himni i svetačka žitja* (*Liturgische Hymnen und Heiligenviten*); *Propovijedi i duhovno pjesništvo* (*Predigten und geistliche Dichtung*). Unutar tih blokova prilozi su raspoređeni abecednim redom prezimena autora. Neki su radovi posvećeni jednomu djelu ili uskoj tematici, dok su drugi zamišljeni u širokim potezima. Ipak, u cjelini to je balansiran pogled na pitanja vezana uz pisanu riječ i glazbu *Slaviae Orthodoxae* srednjega vijeka i novovjekovlja.

Prilozi obuhvaćaju širok raspon tema i raznorodan korpus, od jezikoslovnih, tekstoloških, književnopovijesnih i povijesnih, do muzikoloških, kulturoloških i teoloških priloga pisanih s raznih istraživačkih polazišta. U odjeljku o biblijskim knjigama nalaze se sljedeći radovi: M. GARZANITI, *Heilige Schrift und »Auctoritas« bei Maksim Grek* (3–10); I. KLIMAU, *Біблейня пераклады на старабеларускую / стараукраїнську мову*

эпохи Рэфармацыі і Контррэфармацыі (11–31); J. KRAŠOVEC, *Biblische Grundlagen in der slowenischen Kultur* (32–46); I. LYSEN, *Проблематика древнейших двухступенчатых переводов. Старославянский перевод Псалтыри* (47–60); S. NIKOLOVA, *The Old Bulgarian Translation of the Old Testament* (61–71); V. A. ROMODANOVSKAJA, *Чудовская латинская Псалтирь XV века на фоне европейской традиции (материалы к исследованию)* (72–81); I. A. SYNKOVA i M. U. TARELKA, *Польскія пераклады Бібліі XVI-XVII стст. у літаратуры літоўскіх татарай* (82–93); V. S. TOMELLERI, »*Translatores Bibliae*« und »*Modi interpretandi*«. *Zur Wiederverwertung älteren Materials in Novgorod* (94–117); E. M. VEREŠČAGIN, *Остромиров апракос как источник расширения евангельского смыслопространства* (118–148).

Odsječak posvećen himnima i žitjima sadrži sljedeće radove: D. CHRISTIANS, *Athleten, Ackerbauern und Hirten: Typisierung der Heiligenverehrung im Gottesdienstmenäum* (151–176); T. CHRONZ, *Editionen georgischer liturgischer Texte. Eine Auswahl* (177–193); J. JASINOVSKIJ, *Нотнолинейный Ирмологион как литургический сборник украинско-белорусской традиции* (194–208); M. JOVČEVA, *Об одной словообразовательной модели в ранних гимнографических текстах (глаголы с суффиксами -ѠВЛ-/-ѠВЛ-)* (209–228); R. N. KRIVKO, *К истории второй песни гимнографического канона: утраты и интерполяции* (229–242); S. M. MACROBERT, *A Hymnographical Curiosity: Troparia Composed for the Psalter* (243–266); L. MATEJKO, *кѣнѡзѣ, крѡль, цѣсарѣ* (267–272); O. PETRYNKO, *Die Quellen des jambischen Weihnachtskanons unter besonderer Berücksichtigung seines theologischen Gehalts* (273–298); A. PIČHADZE, *О языковых особенностях славянских служебных миней* (297–308); I. SERŽANT, *Tempus und Aspekt im ältesten Russisch-Kirchenslavischen* (309–328); L. TASEVA, *Die jambischen Verse zu den beweglichen Festen der Grossen Fastenzeit und der Osterzeit in den Sammlungen für den gottesdienstlichen Gebrauch* (329–344); S. JU. TEMČIN, *Поставление киевского митрополита Илариона в свете грузинского жития Георгия Святогорца* (345–358); N. TRUNTE, *Rhömische Kaiser in slavischer Hymnographie – Zeugnisse eines schwierigen Verhältnisses* (359–371).

Odjeljak zbornika koji tematizira propovijedi i duhovno pjesništvo donosi sljedeće radove: G. BROGI BERKOFF, *Die Kunst der Variation. Zur*

Barockpredigt in der Ukraine und Rußland (375–390); O. DOLSKAYA, *Spiritual Songs in the Seventeenth Century: Russia's Legacy in Manuscripts* (391–411); J. MEDVEDYK, *Современные немецкие славистические исследования восточнославянского барочного духовнопесенного творчества* (412–431); M. MOSER, *Einige phonologisch markierte Metapolonismen in Kyrill Trankvilion Stavrovec'kyjs перло многощъенное* (432–449); I. A. PODTERGERA, *»Obščij russkij jazyk« bei Juraj Križanić: ein politisch-religiöses Konzept zwischen Ost und West* (450–474); A. RABUS, *Ostslavische geistliche Lieder zwischen Wanderliteratur und Regionalkultur* (475–486); L. SAZONOVA, *Отражение церковных песнопений в панегирических контекстах Рифмалогиона Симеона Полоцкого* (487–501); D. STERN, *Das Suprasale Kanzonial F 12-933 ein Jahrhundert danach* (502–518); O. STRAKHOVA, *Иоанн Златоуст, патриарх Иеремия II и Н.В. Гоголь (к возможному решению Одной загадки Златоструя)* (519–537); P. ŽEŇUCH, *Überlieferung des paraliturgischen Liedguts des byzantinisch-slavisches Ritus in der Karpatenregion* (538–550).

I ovako letimičan prikaz naslova priloga ukazuje na zanimljivost i poticajnost zbornika za istraživače raznih struka. Knjiga bi vizualno bila ugodnija da su slova malo veća, jer ovakvo izdanje od čitatelja iziskuje dosta napora (osobito u čitanju primjera, tabelarnih prikaza ili bilježaka). No, to je tek rubna primjedba koja ne umanjuje znanstvenu i stručnu kvalitetu ovoga zbornika koji sadrži zaista raznolik materijal u kojemu će svatko naći ponešto za sebe i koja će biti vrijedan prinos svakoj stručnoj knjižnici. A mnogovrsnost članaka upravo zrcali širinu interesa svečara, profesora Hansa Rothea, koga urednici nazivaju jednim od najsvestranijih slavista starije generacije.

MARIJA-ANA DÜRRIGL

ANĐELA FRANČIĆ, BORIS KUZMIĆ, *Jazik horvatski: Jezične raščlambe starih hrvatskih tekstova*. Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2009., 191 str.

Knjiga *Jazik horvatski: Jezične raščlambe starih hrvatskih tekstova* u izdanju Hrvatske sveučilišne naklade sveučilišni je priručnik za nastavu povijesti hrvatskoga jezika. Sastavili su ga nastavnici Katedre za dijalektologiju